

I. Oprișan

AURUL DACIEI

- Întrebări
- Adevăruri confirmate
- Posibile răspunsuri

Editura SAECULUM I.O.
București – 2016

Cuprins

<i>Preambul</i>	7
I. Cauzele războaielor daco-romane	9
II. Îndoieri privitoare la existența tezaurului dac	15
III. Prada de război romană.....	30
IV. Sărbătorirea victoriei romane asupra Daciei.....	40
V. Comori și mai mari decât tezaurul regal.....	49
VI. Descoperiri târzii. Posibile resturi ale tezaurelor dacice?.	58
VII. Realitatea în perspectivă mitică.....	74
VIII. Ar mai exista un tezaur.....	101
IX. Setea de aur a cuceritorilor dintotdeauna	105
X. Braconaj arheologic	128
XI. A mai rămas ceva de luat din România?.....	136
<i>Addenda 1</i>	
Con vorbiri esențiale	139
Ing. Aurel Sântimbreanu.....	140
Ing. Viorel Florea	160
<i>Addenda 2</i>	
Jérôme Carcopino, <i>O revenire la imperialismul de cucerire: aurul dacilor</i>	195
<i>În loc de postfață:</i>	
<i>Un contra-mit impus: Traian „părintele patriei“</i>	206
<i>Bibliografie</i>	226

I. Cauzele războaielor daco-romane

Una dintre cele mai importante chestiuni, care i-a frământat și-i mai frământă pe istoricii români și străini, a constituit-o și o mai constituie întrebarea: în ce măsură bogățiile subsolului (în speță aurul și argintul) au reprezentat un motiv de agresiune din partea marilor imperii antice, medievale și contemporane?

Combătută, în genere, în favoarea altor cauze, ea răzbate din când în când, direct, aluziv sau ca o completare a motivațiilor din ce în ce mai complexe cu cât ne apropiem de vremurile noastre.

Desigur, motivele declanșării de către romani a războaielor contra Daciei sfârșite cu subjugarea ei ca provincie a marelui Imperiu Roman sunt multiple și complexe și fiecare nou cercetător ar putea descoperi noi cauze de importanță mai mare sau mai mică.

Principala motivație, nu numai a Imperiului Roman, ci a oricărui imperiu, o constituie aspirația de a deveni un imperiu mondial, de a rămâne în ultimă instanță singura putere, în cadrul căruia să fie înglobate, la un moment dat, toate țările lumii.

În această perspectivă, nu se poate spune, cum au afirmat-o diversii istorici, că odată ajuns pe aliniamentul Dunării, romanii nu mai aveau nici un motiv să treacă dincolo, întrucât fluviul constituia un hotar temeinic.

Dovada că nu avusese nici un moment intenția să se opreasă la apa Dunării o constituie aventura războinică a lui Traian, care nu numai că atacă mai departe partii, dar intenționează să meargă pe urmele lui Alexandru Macedon spre a cucerii Orientul.

Să nu uităm apoi că iminența unui război daco-roman plutea în aer încă din timpul lui Cezar și Burebista. Prea se întărise Dacia

sub primul mare unificator al triburilor geto-dace, spre a nu fi băgată în seamă ca o amenințare la granițe.

Fără îndoială, intenția unui război cu parții nu putea exclude, într-o primă fază, cucerirea Daciei, spre a nu fi posibilă atacarea din spate și prinderea oștilor romane ca într-un clește.

E reală, de asemenea, și cauza „tributului“ plătit în urma păcii lui Decebal cu Domițian, care devenise o povară pentru Imperiu în condițiile crizei financiare pe care o traversa Roma la desemnarea lui Traian ca împărat.

De aceea bogățiile Daciei reprezentau o soluție pentru asanarea finanțieră și continuarea incursiunilor spre Orient.

Așa încât, oricât de neînsemnată ar părea, motivația „salvării“ Imperiului prin aurul și argintul dacic se impunea de la sine. Fapt consemnat de mulți istorici mai vechi și mai noi.

Cităm opiniile cele mai importante începând cu perioada interbelică, moment ce marchează, cel puțin la noi, intrarea definitivă a științei istorice în zona obiectivității firești.

În articolul apărut în franceză *Bogățiile dacilor și redresarea Imperiului Roman sub Traian* (*Dacia*, I, 1924, p. 28-34), Jérôme Carcopino releva: „Este un fapt recunoscut de toți că Domițian a lăsat în urmă o situație grevată de datorii. Dusese multe războaie. Îi plăcuse clădirile. Își alimentase popularitatea cu daruri costisitoare. Din anul 83, el mărise cu un sfert solda trupelor sale. Banii se scurseau prin toate aceste găuri... În cele din urmă, sărăcia tezaurului avea să-l ducă la crimă: *inopia rapax*, cum a spus despre el Suetonius; execuțiile prin care a lovitură forță dublă aristocrația, s-au înmulțit începând din anul 93, cu tulburările care le explică, dar care nu l-au făcut să înceteze.“

Peste câțiva ani, totul s-a schimbat. Redresarea era un fapt împlinit. Si Traian, fără să sărăcească și fără să se îndatoreze, face față unor cheltuieli crescute enorm în același timp cu impozitele pe care le-a redus... Soluția rămâne o enigmă. Îmi vor fi de ajuns câteva cuvinte pentru a pune contradiction în plină lumină și sper să găsesc în Dacia dezlegarea enigmei...

După 106, din contră, Traian a cărui atitudine devine efectiv paradoxală, se arată din ce în ce mai puțin exigent în privința încasărilor, și din ce în ce mai risipitor, în privința cheltuielilor...

Or, anul 106 este chiar anul marcat de cucerirea Daciei... El a pus mâna pe tezaurul enorm în care regii daci, moștenitori ai minerilor agatârși... acumulaseră produsul exploatařilor de argint și aur... Și bogăția acestui tezaur s-a revărsat deodată ca un râu bogat în aur asupra întregului Imperiu.¹

„Minele de aur din munții metaliferi ai regiunii Abrudului – scria Ion Rusu Abrudeanu în vol. *Aurul românesc. Istoria lui din vechime până azi*, Cartea Românească, București, 1933, p. 5, – joacă de aproape 2000 de ani un rol covârșitor în închegarea și dezvoltarea poporului român din Ardeal, căci ele au constituit principala putere de atracțiune, sub imboldul căreia marele împărat Traian a ținut să ocupe cu orice preț Dacia.“ Sau: „Dacă politica de penetrațiune a dacilor spre sud-vest și de amestec în treburile romane ale Illyricului... nu mai putea fi tolerată de împăratul Traian, pofta de cucerire a Daciei pentru acapararea comorilor sale de aur a intrat nu mai puțin și ea în cumpăna socotelilor marelui împărat roman, când a pornit cele două strălucite campanii [ale] sale pentru ocuparea ei“ (op. cit., p. 94).

„Faima comorilor lor [ale dacilor] – nota același autor în următorul său volum *Tragedia aurului* („Vremea“, București, [1935]) – trecuse de mult granițele Daciei lui Decebal. Împărații Romei, care, în urma politicii lor de expansiune teritorială, purtau neconitenite războaie în cele trei continente ale lumii vechi, își atâtisera de mult ochii pe ele pentru acoperirea golului din tezaurul imperial, sleit de multele războaie și de enormele cheltuieli militare.

Campaniile militare purtate de împăratul Domițian în Germania, Panonia, Moesia și Britania, agravate de risipa financiară a acestui tiran, care sporise cu o pătrime soldele trupelor și se complăcea în mari și luxoase lucrări edilitare, creaseră la Roma

1. A se vedea textul reprodus în volum.

o disperată situație finanțelor statului, destul de compromise de împăratul Titus.

Acesta a și fost motivul puternic, sub îndemnul căruia Traian a pornit cele două expediții militare ale sale împotriva Daciei“.

N. Iorga se contrazice. În recenzia la cartea lui Ion Rusu Abrudan, *Aurul românesc. Istoria lui din vechime până azi* (Revista istorică, XX, nr. 1-33, ian.-mart. 1934, p. 84) afirma că „războaiele lui Traian sunt dincolo de pofta de glorie și setea de aur“. Iar în *Istoria românilor*, I, partea a II-a (București, 1936, p. 240), notează fugitiv: „În Dacia e înainte de toate urmărirea câștigului.“

La fel, profesorul universitar Victor Stanciu, după ce afirmă în conferința *Aurul Daciei și Imperiul Roman susținută în 1942 la Institutul de Cultură Italiană, Secțiunea Timișoara* (apărută cu același titlu în cursul anului 1942, tot la Timișoara) că „aurul Daciei nu are nici un rol“ „în uriașa încăierare dintre daci și romani“, în „uriașa luptă care duce la desființarea regatului dac“, lasă totuși să se înțeleagă că luptele au fost provocate de tentația intrării în stăpânire a „metalului mamon al omenirii“, cum se exprimă el: „Istoria nu are nici un cuvânt despre influența comorilor de aur ale dacilor și puterea pe care o reprezentau proprietarii comorilor. Nu spune nimic dacă acest aur nu a avut și el un cuvânt la iscarea războiului între daci și romani, dacă nu cumva a contribuit la susținerea lui și dacă nu a dirijat evenimentele ce au urmat după ocuparea Daciei“ (p. 14-15).

În schimb I.I. Russu neagă, prin studiul *Comorile regelui Decebal* (*Sargetia*, IV, 1966), implicarea în motivarea războaierilor daco-romane a bogățiilor Daciei: „Este de relevat de la început – scrie el – că (lipsind noi elemente documentare) numai cu greu se poate adăuga ceva nou – mai mult în sens critic-negativ (spre a spulbera, dacă mai este necesar, unele iluzii ce persistă la unii erudiți, în privința importanței probleme istorico-economice a comorilor lui Decebal și a bogățiilor ce posedau daco-geții în anul zdrobirii și subjugării lor de armatele Romei“.

Aproape concomitent însă, Ovidiu Maieru reia ideea susținută de antecesorii că „tezaurul dacilor a constituit, probabil, un prin-

cipal obiectiv pentru cei care au încercat în cursul veacurilor să cucerească această țară“ (*Magazin istoric*, II, 11, nov. 1968, p. 59).

Îi dădea, după cum se vede, o tentă de generalitate privind cauzalitatea tuturor incursiunilor făcute de-a lungul timpului cu scopul subjugării poporului român.

Suștinerea următoare a punctului de vedere, pentru care și noi pledăm, îi aparține unui străin, îndrăgostit însă de trecutul, cultura și frumusețile României: Paul MacKendrik (*Pietrele dacilor vorbesc*, carte apărută în traducere românească, București, 1978): „Să ne reamintim – accentuează el – că romani au fost atrași de aur. Cele mai bogate mine de aur din Europa se găseau aici. Am văzut că minele, odinioară monopol al regilor dacii, au intrat în stăpânirea exclusivă a împăraților romani, care le-au administrat, concesionându-le cu ajutorul unei vaste rețele birocratice, alcătuită din supraveghetori, subsupraveghetori, arhivari, contabili, casieri și funcționari“ (p. 161).

Alături de alte cinci cauze – dintre care unele discutabile precum intenția împăratului Traian de a crea la nord de Danubius un „meterez al imperiului“ – Eugen Cizek menționa și „atracția ce o exercitau bogățiile de aur și sare ale solului Daciei asupra vecinilor sud-dunăreni“ (*Istoria Romei*, București, 2002).

Aceeași idee e împărtășită și de unul dintre cei mai statornici și mai profunzi cercetători ai epocii dacice, Ion Horațiu Crișan, care afirma răspicat: „Transilvania (prin care se înțelege întreg spațiul intracarpatic al țării noastre) este bogată în zăcămintele de aur. Faima acestor bogății, bine cunoscute în Antichitate, se înscrie printre motivele care l-au îndemnat pe împăratul Traian să cucerească teritoriile de la N. Dunării.“ (*[Civiliza]zația geto-dacilor*, I, București, 1993, p. 182).

Pentru aceeași opinie pleada și un alt arheolog de prestigiu, Horia Ciugudean, care afirma, în articolul „*Vestita mină de aur de la Roșia*“ (*Revista 22 Plus*, XIII, nr. 210, 12 decembrie 2006): „Cucerirea romană a Daciei la începutul sec. II, motivată în primul rând strategic, nu a putut însă ignora nici bogățiile aurifere ale noii provincii“.

Ideea se regăsește chiar în tratatul de *Istorie a românilor*, I, p. 690, elaborat de Academia Română ca un punct de vedere oarecum oficial.

Deși autorul capitolului *De la Burebista până la cucerirea romană* dă credit părerilor lui Pliniu cel Tânăr și Dio Cassius – că Roma nu vedea cu ochi buni creșterea puterii dacilor și era nemulțumită de plata subsidiilor anuale –, el lasă să se înțeleagă că Traian „avea în vedere într-o măsură la fel de însemnată – dacă nu chiar mai mare – prada de război și exploatarea bogățiilor Daciei.“ „Aceasta era și o justificare pentru riscul campaniei, menită să atenueze opoziția celor ce îndemnau la prudență. Era vorba de tezaurul clasic și de aurul munților (exagerate probabil cu intenție, cum procedează Criton), de alte bogății ale subsolului, dar, totodată, de veniturile în perspectivă ale exploatarii intensive a resurselor agricole și animaliere ale viitoarei provincii.“

În sfârșit, într-un interviu acordat lui Vladimir Brilinsky (publicat inițial în *Formula AS*, nr. 770 și reluat în *Dacia magazin*, nr. 48, mai 2007), dr. Barbara Deppert Lippitz, „arheolog liber“, cum se autodefinește, expertă în artefacte de aur, ținea să sublinieze: „Perioada dacică a însemnat, categoric, și mult aur, râvnit de toată lumea antică. Romanii știau bine de existența acestei bogății imense, iar războaiele lor au avut ca scop, în primul rând, îmbogățirea. La cucerire, romani s-au îmbogățit consistent, atât cu aurul public, cât și cu cel privat“ (p. 29-30).

Nu putem conchide – urmând învățătura poveștii – decât că, dacă atâtea personalități responsabile au afirmat că împăratul e gol, trebuie să credem că acesta chiar era gol. Și dincolo de frumusețea motivațiilor sale publice, în străfundurile simțirii sale, imperatorul Traian dorea PRADA.

